

Спартыўны радавод

ЧАМУ СУЧАСНАЕ ПЯЦІБОР'Е
ВАРТАЕ ЎВАГІПЯЦЬ ПРЫЧЫН
ДЛЯ ЛЮБОВІ

Магічнай заўжды была лічба сем. Але для многіх перамогі і поспех прыносяць лічба пяць. Сучаснае пяцібор'е — незаслужана сціплы, але асаблівы від спорту. Не кожная дысцыпліна можа пахваліцца тым, што яе хросны бацька — барон П'ер дэ Кубертэн, пачынальнік сучаснага алімпійскага руху. Менавіта яму прыйшла ідэя аб'яднаць стрэльбу, фехтаванне, плаванне, верхавую язду і бег у адзін від спорту. На яго думку, такое выпрабаванне павінна было стаць «выдатнай праверкай маральных якасцяў чалавека, яго фізічных магчымасцяў і навыкаў, і даць ідэальнага, рознабаковага атлета».

Афіцыйна пяцібор'е дэбютавала на Алімпійскіх гульнях у 1912 годзе, але яго алімпійская гісторыя пачалася значна раней. У 708 годзе да нашай эры на старажытнагрэчаскіх гульнях праходзілі спаборніцтвы па пенталоне — комплексе шматбор'я, які ўключаў бег, скачкі ў даўжыню, кіданне дыска і барацьбу. Перамога ў гэтым відзе лічылася адной з самых ганаровых. Такім чынам, пяцібор'е адносіцца да старэйшага пакалення алімпійскай спартыўнай сям'і.

У Беларусі сучаснае пяцібор'е развіваецца з 1950-х гадоў. У 1955 годзе студэнты-энтузіясты Беларускага інстытута фізічнай культуры стварылі секцыю пры кафедры фехтавання. Нягледзячы на больш чым паўвекавую гісторыю і багатыя традыцыі, беларускае сучаснае пяцібор'е гучна заяўляе аб сабе толькі апошнія некалькі гадоў. «Звязда» знайшла пяць прычын, па якіх варта цікавіцца сучасным пяцібор'ем і любіць яго.

Прычына першая: спорт
на мяжы чалавечых
магчымасцяў

Адна з дысцыплін — фехтаванне. Для перамогі дастаткова адзін раз укалоць саперніка электрыфікаванай шпайгай. Перамога ў фехтаванні дае магчымасць стартаваць у камбінаваным відзе, ці на мове пяціборцаў «камбайне», на шэсць секундаў раней. Наступны від праграмы — плаванне вольным стылем на 200 метраў. Цікавая матэматыка — перавага над сапернікам на адну секунду ў басейне дае перавагу на дзве секунды на старце камбінаванага віду.

Самы цікавы і захапляльны від пяцібор'я — канкур. Вярхом на кані спартсмен павінен пераадолець 12 перашкод і выканаць пяць скачкоў. Цяжасці дабаўляе і тое, што на кожных спаборніцтвах спартсмены выступаюць на розных конях. Каб пазнаёміцца, у іх ёсць толькі 20 хвілін і пяць скачкоў падчас размінкі. Часта здараецца так, што пяціборцац пасляхова спраўляецца з усімі дысцыплінамі, але канкур усё мяняе і не дае падняцца на п'едэстал. Настасі Пракапенцы на чэмпіянаце свету 2016 у Маскве папаўся конь Тандэм, капрызны, наравісты. На выступленні з ім спартсменка згубіла 47 секундаў. У выніку Настасся не змагла заваяваць медаль, а заняла толькі 18-е месца. Праблемы з чатырохногімі партнёрамі мае і чэмпіёнка свету 2019 Вольга Сілка. «Кожны конь — індывідуальнасць, часам 15 хвілін недастаткова, каб знайсці з ім кантакт. Мой трэнер сцвярджае, што прафесіянал справіцца з любым канём. Мабыць, я яшчэ не вельмі добры яздок, мне складана добра выступаць у канкуры. Адзіны плюс пандэміі і адмены спаборніцтваў — магчымасць больш працаваць з коньмі і трэніраваць сваю верхавую язду», — расказвае Вольга.

Кульмінацыя спаборніцтваў па сучасным пяцібор'і — бег на дыстанцыі 3200 метраў і стрэльба з адлегласці 10 метраў па чатыры серыі. У кожнай серыі стрэльбы спартсмен

павінен паразіць мішэнь пяць разоў. «Камбайн» — гэта не проста крос, а гонка пераследавання, спартсмены стартуюць з адставаннем ад лідара, якое залежыць ад колькасці балаў за папярэднія дысцыпліны.

Сучасны пяціборац — гэта фізічна выносливы і моцны чалавек, з імгненнай рэакцыяй і хуткасцю. Ён тонка адчувае прыроду і можа знайсці падыход нават да незнаёмай жывёлы. Спаборніцтвы па пяці розных дысцыплінах у адзін дзень загартавалі яго характар і прывучылі да вялікіх нагрузак.

Прычына другая:
замежны трэнер,
свае спартсмены

З 2016 года з беларускай нацыянальнай камандай працуе трэнер з сусветным імем — польскі спецыяліст Вальдэмар Дарыуш дэ Макай. Ён вывеў беларускую каманду ў лідары сусветнага пяцібор'я. На чэмпіянаце свету 2018 года ў агульнакамандным заліку беларусы былі

Фота Ганны ЗАНКАВІЧ.

другія, у 2019 — першыя. Польскі спецыяліст прызнаецца, што ў Беларусі ўжо адчувае сябе як дома: «Мне падабаецца, што недалёка да Варшавы, і я магу перыядычна ездзіць дадому. Я палюбіў Беларусь за гэтыя чатыры гады, з'ездзіў у Нясвіж, Мір, пазнаёміўся з іншымі славацкімі. Але, акрамя прыгажосці, мне імпануе, што ў Беларусі шмат увагі ўдзяляецца развіццю спорту. Планавалася, што мой кантракт скончыцца ў лістападзе 2020 года, але хочацца паставіць прыгожую кропку ў нашым супрацоўніцтве на Алімпійскіх гульнях. Мы разам са спартсменамі ішлі да гэтага, і пакінуць іх зараз я не магу».

Пакуль у нацыянальнай камандзе па сучасным пяцібор'і з легіянераў толькі трэнер. Федэрацыя сучаснага пяцібор'я верыць у сілы беларускіх атлетаў і запрашаць замежных спартсменаў не плануе.

Прычына трэцяя:
жаночы твар
беларускага пяцібор'я

Парадокс, але ў відзе спорту, дзе патрабуецца вялікая фізічная сіла і выносливасць, найлепшыя вынікі паказваюць жанчыны. Настасся Пракапенка — чэмпіёнка свету 2018, чэмпіёнка Еўропы 2017, найлепшая спартсменка-пяціборка 2018 года па меркаванні Міжнароднага саюза сучаснага пяцібор'я. Дзякуючы ёй

ў Беларусі ёсць алімпійскі медаль у сучасным пяцібор'і, які даказвае, што спартыўная справядлівасць заўсёды пераможа. На Алімпійскіх гульнях 2008 года ў Пекіне Настасся стала чацвёртай, саступіўшы ўкраінцы Вікторыі Церашчук. Але праз 10 гадоў у допінг-пробе ўкраінскай спартсменкі знайшлі забаронены прэпарат, а бронзавы медаль Пекінскай алімпіяды знайшоў сваю беларускую гераіню. На чэмпіянаце свету 2019 года Вольга Сілка прымуціла ўсіх слухачаў беларускім гімн. У тым жа годзе на чэмпіянаце Еўропы бронзавым прызёрам стала Ірына Прасянцева.

Найлепшыя мужчынскія дасягненні на міжнародным узроўні паказвае Ілья Палазкоў. У 2015 годзе разам з Кацярынай Арал заваяваў бронзу этапу Кубка свету ў змешанай эстафеце, перамог на Кубку Крамля разам з Настассяй Пракапенкай у 2018 годзе. Чэмпіянат свету 2017 года адзначыўся бронзай Ільі Палазкова і Паўла Ціханава ў мужчынскай эстафеце. Беларус Іван Хамцоў — бронзавы прызёр юніёрскага чэмпіянату свету 2018 года.

«У хлопцаў ёсць усе даныя, каб паказваць высокія вынікі: рост, сіла. Магчыма, не хапае жадання. Дзяўчаты прагныя да перамог, на кожнай трэніроўцы яны працуюць не шкадуючы сябе. Каб так працавалі і хлопцы, мы б з кожнага

чэмпіянату свету прывозілі россып медальёў», — адзначае Вальдэмар Дарыуш дэ Макай.

Прычына чацвёртая:
міжнародныя
спаборніцтвы ў Мінску

Амаль кожны год Беларусь прымае міжнародныя спаборніцтвы па сучасным пяцібор'і. У 2013 годзе — чэмпіянат Еўропы сярод юнакоў, 2014-м — чэмпіянат Еўропы сярод юніёраў, 2015-м — фінал Кубка свету, 2017-м — чэмпіянат Еўропы. І гэта толькі самыя значныя турніры.

Фінал Кубка свету 2015 года быў адзначаны найвышэйшай ацэнкай Міжнароднага саюза сучаснага пяцібор'я. А кантынентальны форум 2017 года стаў знакавым для Настасі Пракапенкі. На дамашнім турніры яна заваявала сваё першае еўрапейскае «золата» і сабрала поўны камплект узнагарод чэмпіянату Еўропы. У жаночай эстафеце дуэт Кацярыны Арал і Таццяны Халдобы заваяваў бронзавы медаль.

У 2021 годзе беларускіх арганізатараў чакае сур'езнае выпрабаванне, а аматараў — свята сучаснага пяцібор'я. Налета Мінск прыме чэмпіянат свету. Напярэдадні Алімпійскіх гульняў і пасля адмены чэмпіянату 2020 года гэта турнір мучыць стаць падзеяй сапраўды грандыёзнай.

«Нам пашанцавала, што перад алімпіядай спартсмены выступаць у сябе дома. Па-першае, ім не прыйдзеца нікуды ехаць, спраўляцца з акліматызацыяй. Па-другое, дома і сцены дапамагаюць. Нездарма Настасся Пракапенка ўзяла золата менавіта на дамашнім чэмпіянаце Еўропы. Веру, што нам дапамогуць нашы сцены і аматары. Беларускія арганізатары даўно даказалі, што яны прафесіяналы сваёй справы, і, я ўпэўнены, гэта будзе выдатны чэмпіянат свету», — адзначыў Вальдэмар Дарыуш дэ Макай.

Задаволена і тым, што чэмпіянат пройдзе дома, і Вольга Сілка. Чэмпіянат свету 2020 у Мексіцы адменены, таму Вольга засталася чэмпіёнкай свету на два гады без лішніх намаганняў: «Спадзяюся, і на трэці год застануся чэмпіёнкай свету, але за гэта ўжо прыйдзеца змагацца. Я не перажывала, што сёлета адмянілі чэмпіянат свету. Гэта мусіў быць не самы важны старт, алімпійская ліцэнзія ў мяне ўжо ёсць. Тым больш што добра выступіць там наўрад ці атрымалася б. Мексіка — гэта ўзвышша, а мой арганізм заўсёды вельмі цяжка пераносіць перапады вышыні».

У сакавіку Мінск наведаў старшыня Міжнароднага саюза сучаснага пяцібор'я доктар Клаус Шораман. Ён выказаў упэўненасць, што сусветны форум у беларускай сталіцы пройдзе на высокім узроўні. Прыме сусветны форум нацыянальны алімпійскі стадыён «Дынама».

Прычына пятая:
алімпійскія
перспектывы

У беларускіх пяціборцаў ужо ёсць дзве ліцэнзіі на Алімпійскія гульні ў Токіа. Заваявалі іх Вольга Сілка і Ірына Прасянцева. Алімпійскую пучэўку амаль заваявала і Настасся Пракапенка, на чэмпіянаце свету яна стала чацвёртай. Трэнер нацыянальнай зборнай упэўнены, што ў яе яшчэ ёсць час атрымаць ліцэнзію. Але наяўнасць ліцэнзіі не гарантуе стапрацэнтнага пападання на Алімпіяду. Кожная краіна можа прадставіць толькі дзвюх спартсменаў на алімпійскія старты.

Ёсць шанц выступіць у Токіа і ў мужчын. Перанос Алімпійскіх гульняў даў ім магчымасць падняцца ў рэйтынг і атрымаць ліцэнзіі. Галоўнае — адабрацца ў фінал Кубка свету і добра выступіць на чэмпіянаце свету 2021.

«Калі б зараз у мяне не было алімпійскай ліцэнзіі, я б перажывала, а так мне неак спакойней. План-мінімум выкананы. Але крыху напружанне прысутнічае. Я пастаянна думаю, што павінна працаваць больш, лепш сябе праяўляць і адначасова баюся ператрэніравацца. Не ўяўляю, што будзе, калі да Алімпіяды застанеца месяц ці тыдзень. Да пераносу Алімпійскіх гульняў я аднеслася спакойна. Мяне больш хвалюе, што пасля Токіа я хачу на яшчэ адну Алімпіяду, а час ідзе», — падзялілася Вольга Сілка.

За пяцібор'ем можна назіраць, як глядзець цікавы серыял ці чытаць захапляльную кнігу. Героі розных узростаў з розных гарадоў пераадольваюць розныя выпрабаванні. У адзін дзень яны могуць стаць самымі шчаслівымі і няшчаснымі людзьмі. І ўсё гэта можна адчуць разам з імі, не выходзячы на арэну для фехтавання, і стадыён для бегу, не плаваючы ў басейне, не страляючы па мішэнях і не пераадольваючы перашкоды на кані.

З гісторыі
рарытэтаўСІЛА
АГНЮ

Алімпійскі рух Беларусі мае не толькі цікавую сучаснасць, але і багатую гісторыю, якая прадстаўлена ў музеі алімпійскай славы. Знаходзіцца музей у штаб-кватэры Нацыянальнага алімпійскага камітэта. «Звязда» правядзе завочную экскурсію і пазнаёміць сваіх чытачоў з самымі цікавымі яго экспанатамі.

Фота Ганны ЗАНКАВІЧ.

У 2020 годзе спаўняецца 40 гадоў XXII летнім Алімпійскім гульням, якія прымала Масква. Тыя гульні сталі грандыёзнай спартыўнай і грамадска-палітычнай падзеяй. Таму адзін з ключавых экспанатаў музея алімпійскай славы — **факел эстафеты алімпійскага агню 1980 года**. Яго ў музей НАК перадаў легендарны Аляксандр Мядзведзь, які запаліў алімпійскі агонь на мінскім стадыёне «Дынама». У межах алімпіяды там праходзілі спаборніцтвы па футболе.

Першапачаткова японская кампанія, якая выйграла міжнародны тэндэр на стварэнне факела, прапанавала макет у форме бамбуку. Але з'явілася мноства пытанняў наконт сувязі алімпіяды ў СССР з бамбукам. І хоць савецкія спецыялісты не валодалі адпаведнымі тэхналогіямі, арганізатары вырашылі самастойна стварыць факел. З гэтай задачай справіўся Ленінградскі машынабудаўнічы завод імя Клімава. З-за таго, што часу да пачатку спаборніцтваў заставалася мала, факел зрабілі за месяц. Стварэнню ленінградскіх спецыялістаў было накавана стаць пратапытам наступных алімпійскіх факелаў. Факел алімпіяды 1980 мае ёмістасць са звадкаваным газам, прадуманую сістэму яго змешвання з паветрам і абароны полымя ад дажджу. Патушыць факел не змог нават лівень, які ішоў у Мінску падчас урачыстай цырымоніі. Полымя патухла толькі тады, калі скончылася паліва. Побач з факелам у музеі алімпійскай славы выставлена лампа, у якой алімпійскі агонь прыехаў у Мінск. Дагэтуль у беларускай сталіцы не праводзілася такіх значных спартыўных мерапрыемстваў. Таму факел той алімпіяды сёння нібы нагадвае, з чаго ўсё пачалося.

Матэрыялы выпуску
падрыхтавала
Валерыя СЦЯЦКО.